

belangrijke feiten en ontwikkelingen mbt het verplicht pensioen

Co van der Vusse 2 februari 2021

Het pensioengezag kijkt graag naar de toekomst om problemen op te lossen. Ik kijk graag ook terug om te zien of er problemen zijn, hoe problemen ontstaan en wat je daarvan kunt leren. En hoe je die kunt oplossen of voorkomen. Op dit moment zijn er grote problemen die zijn veroorzaakt door ontwikkelingen die niet waren voorzien (1 bankencrisis en 2 het verlagen van de rente door de ECB), en/of door niet in te grijpen en/of verkeerde keuzes te maken. Maar ook dat er geen risico-analyse vooraf en afspraken over evaluatie zijn gemaakt. Deze notitie geeft een beeld van wat er aan de hand is met het verplichte pensioen en hoe gemaakte afspraken over invoering en handhaving van de RTS een rem waren om de problemen het hoofd te bieden. En het geeft een paar noodzakelijk oplossingen.

1 Aan het begin van deze eeuw (2000-2002) kelderde de waarde van de aandelen door de internetcrisis. Daardoor geraakte de pensioenen in de problemen. Omstreeks 2005 denkt DNB (sinds 2004 toezichthouder pensioenen) de zekerheid van de pensioenen te kunnen verbeteren door invoering van de Risicovrije rente Termijnstructuur. Rekenvoorbeelden zijn toen gepresenteerd. Die waren echter (te) rooskleurig maar wel basis voor de besluitvorming: in normale omstandigheden zou de rekenrente in de eerste 30 jaar gemiddeld ca 3,8% zijn en er is een lage versie getoond van 2,8%. In werkelijkheid is de rekenrente anno 2020 tot 0,2% gedaald en daar is het stelsel niet op berekend. Dat blijkt want in het nieuwe stelsel (2026) wordt de rekenrente verlaten. En het pensioencontract verandert in een (ongunstiger) premiecontract. Er zijn geen afspraken gemaakt over risico-analyse en evaluatie. Dat blijkt achteraf een grote omissie te zijn.

1^e complicatie

De bankencrisis 2008, is veroorzaakt door fraude en laks toezicht in de financiële sector.

Banken vertrouwden elkaar niet meer en stalden overtollig geld niet meer bij collega's maar bij de ECB. Die ging dat tegen en in plaats van rente te ontvangen moesten de banken rente betalen. De AEX/beurs kelderde ca 60% en het ABP verloor ca 20% vermogen. Het was de start van de renteverlaging. In 2013 moesten vele fondsen gaan korten van 0,5% (ABP) tot 7% (vele ander fondsen). In 2014 was dat niet meer aan de orde en was de korting van het ABP niet nodig geweest! Maar er werd niet geïndexeerd zodat de koopkracht der pensioenen verminderde.

2^e complicatie

De steunmaatregelen ter stimulering van de economie door de ECB (opkoop obligaties en verlaging van rente /marktrente ofwel fair value).

De ECB vond in 2015 dat de economie nog niet voldoende was hersteld en besloot tot steunmaatregelen ter stimulering van die economie. Door deze ingreep van de ECB is er n.m.m geen sprake meer van marktrente. De rente is vanaf 2015 regelmatig negatief en dankzij de UFR (de lange rente, na 20 a 30 jaar) is de rekenrente nu net boven nul. Nota Bene het werkelijke rendement is vanaf 2008 tot 2021 8,5 (acht komma vijf) %!!!!.

De lage rente is voor de ECB voorwaarde voor de stimulering van de economie.

De rekenregels waren niet bestand tegen deze lage rekenrente en die waren ook niet bedoeld voor duurzame pensioenstelsels. Ondanks een goed tot zeer goed rendement moest er gerekend worden met het zeer lage, kunstmatige rendement (rekenrente). Het leidde tot (veel) lagere waardering van het vermogen en tekorten ipv overschotten. En dat leidde weer tot non-indexatie (koopkrachtverlies) en de theoretische tekorten leidden weer tot korting van de pensioenuitkering van diverse (grote) pensioenfondsen. De koopkracht van de gepensioneerden is gedaald: ABP intussen 20% minder indexatie en 0,5% korting en dreiging van 15% korting tot 2026. Deze beperking is weer strijdig met het doel van de ECB van de steunmaatregelen namelijk het stimuleren van de bestedingen/de economie. Al met al is het een heel ingewikkeld en onlogisch verhaal.

2 De pensioenen worden betaald uit het spaargeld/de verplichte inleg van werkenden en werkgevers en het rendement van de beleggingen. Het pensioengezag heeft in 2005, na een onterecht verzoek van de pensioenfondsen (omdat de rekenrente even meer dan 4% was) voor snelle invoering, gekozen voor de zogeheten marktrente. Deze is gebaseerd op de 6 maands Swap Euribor en is gekoppeld aan de Risicovrije Rente Termijnstructuur. Op dit moment is die rente 0,2% en die wordt voor de zekerheid gebruikt als langjarig rendement (i.p.v. het hogere, werkelijke rendement) voor het berekenen van het benodigde vermogen (verplichtingen) om alle op dat ogenblik opgebouwde pensioenen te kunnen betalen tot en met de laatste

deelnemer (na ca 70 jaar). Nb het gemiddelde rendement over de laatste 50 jaar met goede en slechte tijden is 6 (zes) %. Er is dus een zeer groot verschil tussen het werkelijke rendement (ca 6%) en het veilige rendement (0,2%) en dat geeft problemen. Een centrale bank zoals de ECB, kan de rente bewust gaan drukken waardoor de opbouw en de koopkracht van de pensioenen worden aangetast. Vanaf 2009 is dat proces begonnen en in 2015 heeft de ECB dat door steunmaatregelen met opzet versterkt. Problemen voor de pensioenen heeft de ECB buitenbeschouwing gelaten want het was niet haar probleem. Het pensioengezag en DNB hebben dat laten gebeuren. Zij hadden bij deze aantasting van de basis van het pensioenstelsel moeten ingrijpen en dat hebben zij nagelaten. Ik noem dat een daad van onbehoorlijk bestuur. Ik stel voor om dit te corrigeren door verandering van de rekenregels per 2015.

3 In 2005 heeft de Nederlandse regering dus bepaald dat de 6 maands Swap Euribor uitgangspunt voor de berekening van de "rente" was. Velen, pensioenfondsen maar ook de vakbonden, die opkomen voor de belangen van de gepensioneerden en deelnemers aan pensioenregelingen, hadden er niet aan gedacht dat de rente ook verlaagd kon worden door toedoen van de centrale banken. **Maar het gebeurde wel en zowel het pensioengezag als DNB hebben daar niets tegen gedaan omdat het nu eenmaal afgesproken was. Het was wettelijke geregeld, maar functioneel was de afspraak niet goed meer.** Ook wetten kunnen verkeerd uitpakken. Bijvoorbeeld had het ABP om 100% dekking te hebben na 2008 (bankencrisis) tot heden 10 (tien) % rendement jaar op jaar moeten maken. Dat is ongekend, onmogelijk en absurd. Het is een bewijs dat de rekenregels niet deugen. Op dit moment is het pensioengezag van plan om de huidige, problematische rekenrente te continueren tot 2026, de invoering van het nieuwe stelsel. Dat kan volgens het pensioengezag leiden tot kortingen van de opbouw der deelnemers en pensioenuitkeringen der gepensioneerden van wel 15% in de periode 2021 - 2026. Dat is onlogisch en absurd.

4. Het is nodig om voor de invoering van nieuwe regels een risico analyse en afspraken over evaluatie te maken. Voor een evaluatie van het huidige stelsel zijn door ons in 2017 voorstellen gedaan bij de vakbond maar het is niet gehonoreerd. Terugkijkend kunnen de omstandigheden (financieel, deelname, sturing, maatschappelijk) per tijdvak van bijvoorbeeld 10 a 15 jaar belangrijk verschillen. Voor mij is nu aangetoond dat het huidige stelsel is aangepast n.a.v. de problemen met de internetcrisis (2000-2002). Die zou opgelost kunnen worden door marktrente voor zekerheid. Er is toen geen rekening gehouden met de bankencrisis van 2008 (al twee jaar na invoering!!!) die leidde tot verlaging van marktrente. Die crisis was het gevolg van fraude en laks toezicht wat vooral de pensioensector NL niet had verwacht van de financiële sector.

5. Jongeren zijn bang dat er later voor hun geen geld voor pensioenen over is. Dat is niet zo omdat er nu wordt gewerkt met een verplicht pensioen in een kapitaaldekkingstelsel (KDS). Het opgebouwd pensioen is gedekt door de premies die zijn betaald en de rendementen van de beleggingen. De huidige maandelijkse rekenwijze gaat uit van het einde van het bedrijf en dat alle opgebouwde pensioenen betaald worden. Jongeren hebben nog maar weinig opgebouwd en dus is er daarom weinig vermogen gereserveerd. Maar zij die tot hun pensionering doorwerken in een KDS kunnen rekenen op hun opgebouwde pensioen.

6. Samengevat:

1. de marktrente rente is nu te laag om een reële zekerheid te bieden.
2. een belangrijke oorzaak van de lage rente is het steunpakket van de ECB sinds 2015. De ECB stimuleert de economie en zorgt er voor dat de rente laag blijft. Dat is een voorwaarde voor het slagen van het steunpakket dat nu ca 3000 mld groot is.
3. Het bedrag van de thans verplichte uitkeringen is door de lage rekenrente groter dan het huidige vermogen plus het (zeer lage) rendement tot einde van de looptijd (ca70 jaar na nu, als het pensioen van de laatste huidige deelnemer betaald is). Om nu genoeg vermogen te hebben had bijvoorbeeld het ABP na 2008 (bankencrisis) 10 (tien) % rendement jaar op jaar moeten maken. Dat is ongekend, onmogelijk en absurd. Het is het bewijs dat de huidige rekenregels niet deugen.
4. De rekenrente dient n.m.m in de periode 2015 -2026 gesteld te worden op een mix van de marktrente en het rendement wat ongeveer neerkomt op een macrostabile discountvoet (3 a 5%).
5. In 2026 vervalt de rekenrente.